

Ebba Håkansson, född 1898, kom tio år senare till Missionsskolan där hennes far var lärare. Hon blev ögonvittne till den stora branden och berättar här för Karin Klangemo om den dramatiska händelsen.

Branden i Missionsskolan 1914

Det var söndagen den 12 juli 1914 som åskan slog ner. Jag hade inte varit hemma den natten. Jag låg över i Sundbyberg hos en kamrat i ungdomsförbundet. Men jag hade ingen ro. På morgonen sa jag:

- Nu måste jag fara hem till Lidingön.

När jag stigit av tåget vid Kvarnen möttes jag av en av flickorna från skolan som hade plats i villastan och hon hälsade så medlidsamt på mig. Jag tänkte, vad underligt, vad är det med henne? Så fortsatte jag. Det gick en stig över gårdet och in i skogen vid Hersby gård och när jag kom in i skogen, så kände jag att det luktade brandrök. Det är inte möjligt, tänkte jag, och skyndade på stegen.

När jag kom fram till Missionsskolan såg jag massor av möbler som var nedkastade. Och min lilla mamma satt alldeles översiggiven i en korgstol vid sidan av vägen och syskonen hade inte hunnit klä på sig ordentligt, för de gick ju så hastigt.

Åskan gick väldigt den där morgonen och min syster Carin hade kommit in till mamma och varit ängslig, men mamma sa:

- Du behöver inte vara rädd, Carin lilla. Du vet vi har flera åskledare på huset. Så du behöver inte oroa dig. Men ett, tu, tre brakade det till. Då kom min äldsta bror in.

- Du mamma, sa han, det brinner tydligen ordentligt på vinden. Vi måste göra oss i ordning och komma härifrån. Och så gick han ner och varskodde lektor Waldenström och de andra familjerna. Då fick han höra vällingklockan vid Stockby gård ringa, så då hade de observerat elden.

När jag kom hem, så brann det för fullt däruppe. Vindsvåningen brann ner fullständigt. Allt vad vi hade på vindskontoret gick förlorat. Det var väldigt tråkigt, för där hade pappa sina herbarier och han hade en oerhört stor samling. Han var ju botanist. Och våra herbarier strök också med, min syster Gerdas och mina, och mycket, mycket annat, men herbarierna var i alla fall det vi saknade mest.

- Ja, det var väldigt spännande och lektor Waldenström stod nere på planen, alldeles kritvit i ansiktet. De kastade ut sängar och de kastade ut dörrar. En dörr kom så nära lektor Waldenström, så den slog av honom hatten. Det är hemskt att tänka på vad som kunde ha hänt.

Det var några som gick och letade bland de nedkastade sakerna. Det skaffades ett stort tält där de skulle förvaras, men innan dess var det fritt fram för vem som helst. Fru Walfridsson, som var lärarinna på skolan, berättade att när hon gick vägen upp mot skolan, så mötte hon en liten gumma, som hade förklädet fullt med grejer och då sa fru Walfridsson:

- Åh, vad har du där för något?

- Ja, det är sånt som jag har räddat, sa hon.

Det som inte blev eldhärjat blev förstört av vattnet. Det spolades vatten som rann genom hela huset. Det langades hinkar med vatten nerifrån Stockbysjön och det kunde inte vara mycket

vatten kvar i hinkarna när de kom fram. Det var många sommargäster som skyndade till och var behjälpliga. Sen kom det hjälp från Stockholm.

Ja, sen vi se till att få logi för natten. Vi fick dela upp oss och ligga hos goda vänner och de ställde naturligtvis upp, vänligt och hyggligt.

Det gick väldigt snabbt med återuppbyggnaden. Den första oktober var allting klart. Då hade vi bott i ett trevåningshus vid Hersbyholm, Vifilsborg. Det stod en sjurumsvåning ledig i det huset. Jag älskade att bo där, för vi behövde bara kila över vägen, när jag och min syster skulle åka till skolan. Vi var vana vid den långa vägen från Missionsskolan till Kvarnen. Det var ju inga riktiga vägar på Lidingön, när vi flyttade ut.

Eldsvådan fick många att strömma till – av nyfikenhet eller för att hjälpa till. Foto: Lidingö stadsarkiv

Lidingö Tidning gav stort utrymme åt branden (18 juli 1914). Några citat:

...

Ur brandchefens rapport om eldsvådan och släckningen anför vi:

”Omkring 6.45 anmäldes till mig på telefon, att det rökte starkt från Missionsskolan i Stockby, tydligen till följd av åsknedslag, som sedermera befanns hava skett omkring en kvarts timme tidigare, utan att eld då märktes av de i huset boende.

Jag alarmerade chefen för Stockby-Kottla värnpliktiga brandkompani samt Villastadens och Skärsätra fasta brandkårer. Breviks brandkår kom senare till platsen efter att första hava släkt en åskeld i fotograf Berglunds villa. Herr J. Källander ställde beredvilligt sin phänomobil¹ till mitt förfogande för färden till Missionsskolan. Omkring kl.m7.30 ankommo de fasta brandkårerna med sin materiel, inberäknat de två motorsprutorna.

...

¹ Tysk trehjuling med fyrtaktsmotor. Serietillverkningen började 1905.

Då vid 1-tiden vattentillförseln syntes allvarligt hotad, emedan vattenlangningskedjan till sjön efter flera timmars arbete började tröttna, rekvirerades hos kommandanten 150 man, som även vid ½ 3-tiden kommo under befäl av kapten Sandströmmer vid Svea livgarde.

...

Särskilt beröm äro värda alla de kvinnor, som i timtal arbetat i vattenlangningskedjorna. Att bland så många kunna säga vilka som framför andra utmärkte sig, är givetvis svårt. Bland de frivilliga synes mig emellertid belöning bör utverkas till murare Axel Andersson, Konvaljen 13, Skärsätra, som med djärvhet och skicklighet tjänstgjorde som strålförare och under arbetet ådrog sig illamående, samt fiskhandlaren Gustaf Ljungberg, Näckrosen 5, Skärsätra, som naken till midjan, outtröttligt och djärvt arbetade vid rivningen å vinden."